

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 16/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om det nationella genomförandet av den europeiska förordningen om Europeiska havs- och fiskerifonden och till lag om ändring av lagen om interventionsfonden för jordbruket

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 september 2014 regeringens proposition med förslag till lag om det nationella genomförandet av den europeiska förordningen om Europeiska havs- och fiskerifonden och till lag om ändring av lagen om interventionsfonden för jordbruket (RP 118/2014 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- fiskeriråd Risto Lampinen och konsultativ tjänsteman Harri Kukka, jord- och skogsbruksministeriet

- miljöråd Eeva-Liisa Poutanen, miljöministeriet
- verksamhetsledare Ilkka Mäkelä, Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf
- verkställande direktör Anu-Maria Sandelin, Finlands Fiskodlarförbund rf
- skyddsexpert Matti Ovaska, WWF Finland.

Dessutom har skriftliga yttranden lämnats av

- justitieministeriet
- Livsmedelsindustriförbundet rf
- Centralförbundet för Fiskerihushållning
- Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf
- Finlands Fiskhandlarförbund ry

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om det nationella genomförandet av den europeiska förordningen om Europeiska havs- och fiskerifonden. De bestämmelser som det nationella genomförandet av Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska havs- och fiskerifonden förutsätter ska tas in i lagstiftningen.

I lagen ska det tas in bestämmelser om beredningen av programmet och myndigheternas och fiskeaktionsgruppernas uppgifter i anslutning till programmet, såsom planeringen av använd-

ningen av programmets medel, genomförandet av programmet, övervakning, inspektioner samt återkrav av stöd. På grund av de särskilda behov som stödsystemet för fiskerinäringen och havspolitikerna har ska det i lagen finnas bestämmelser också om vissa preciseringar som gäller stödmottagare, stödberättigande kostnader och ansökan om och beviljande av stöd.

I propositionen föreslås dessutom att lagen om interventionsfonden för jordbruket ändras. Denna ändring är av teknisk natur.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2015 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2015. Lagen om det nationella genomförandet

av Europeiska havs- och fiskerifonden ska tillämpas på det operativa program vars genomförande inleddes den 1 januari 2014.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Sammantaget anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 508/2014 om Europeiska havs- och fiskerifonden gavs den 15 maj 2014 och tillämpas från och med 1 januari 2014. Förordningen skiljer sig från förordningen om fiskerifonden, som gällde programperioden 2007—2013, genom att den förutom stöd till fiskerinäringen också gäller övrig finansiering av den gemensamma fiskeripolitiken och den integrerade havspolitik som ska verkställas nationellt. Förordningen om havs- och fiskerifonden innehåller bestämmelser bl.a. om finansieringsramen, programplaneringen, åtgärder som ska finansieras, förvaltnings- och kontrollsystem samt övervakning, utvärdering och information.

Den offentliga finansieringen av det nya operativa programmet utgörs av medel från Europeiska unionen och finska staten. Europeiska kommissionen har för programperioden 2014—2020 anvisat sammanlagt cirka 74 miljoner euro från Europeiska havs- och fiskerifonden till Finland. Av detta är drygt 39 miljoner euro avsedda för utveckling av fiskerinäringen, drygt 15 miljoner euro för fiskekontroll, cirka 14 miljoner euro för insamling av uppgifter om fiskerinäringen och drygt 4 miljoner euro för verkställandet av den integrerade havspolitik. Den nationella medfinansieringen av det operativa programmet är sammanlagt cirka 63 miljoner euro. På årsnivå budgeteras sammanlagt cirka 9,0 miljoner euro som nationell andel och cirka 10,5 miljoner euro som EU:s andel för genomförandet av det operativa programmet.

Utskottet anser att propositionen i sin helhet är ändamålsenlig. Den skapar ökad klarhet i grunderna för beviljande och utbetalning av strukturstöd för fiskerinäringen och är en förutsättning för att den nya strukturprogramperioden ska kunna inledas. Beredningen av propositionen beaktar erfarenheterna från finansieringsperioden 2007—2013 och i synnerhet fiskerinäringens åsikter om stödförfarande och utbetalningspraxis. Utskottet ser det som viktigt att detta också i praktiken leder till en effektiv samordning och administration, enhetliga rutiner, tydliga anvisningar så att handläggningen av ärendena kan ske snabbt under den nya programperioden.

Utskottet understryker att strävan att förenkla de administrativa rutinerna och även i övrigt på alla sätt göra projektrutinerna smidigare är helt nödvändigt ur verksamhetsutövarnas perspektiv. Den sökande måste också kunna lita på att besluten är förutsägbara och på att myndigheternas tillämpningspraxis inte ändras under projektets gång. I propositionen föreslås några ändringar i förvaltningssystemet som förenklar behandlingen av stöden i jämförelse med den gångna programperioden. En sådan ändring är att ansökan ska kunna göras elektroniskt direkt via ett informationssystem. En annan föreslagen ändring är att stöd i vissa fall ska kunna beviljas med möjlighet att betala ut stödet som en engångersättning, en fast stödandel eller på basis av standardkostnader. Då räcker det att stödmottagaren på ett tillförlitligt sätt visar att de åtgärder som stödet enligt beslutet har beviljats för har genomförts. Vid användning av fast stödandel ska det dock uppvisas bokföringsverifikat över de kostnader utifrån vilka den fasta stödandelen i fråga om övriga kostnader beräknas. Hittills har

stöd kunnat beviljas endast så att stödmottagaren får ersättning för kostnaderna för den åtgärd som stöds efter att stödmottagaren har påvisat den uppkomna kostnaden och uppvisat bokföringsverifikat och övriga dokument om den genomförda åtgärden. Utskottet menar att de föreslagna ändringarna bidrar till smidigare förfaringsätt och är ytterst behövliga.

I den bedömning av nuläget som ingår i propositionen konstateras att fiskodlingen är den sektor inom den inhemska fiskproduktionen som har störst tillväxtpotential och de största förväntningarna i fråga om avkastning. Utskottet ser det som viktigt att förutsättningarna för vattenbruk utvecklas så att näringsgrenen har genuina möjligheter att växa. Också i det här sammanhanget understryker utskottet att tillväxten inom fiskodlingen bromsas upp av en mängd byråkratiska förvaltnings- och tillståndsförfaranden. Administrationen måste absolut skötas smidigare. Därigenom främjas på bästa sätt EU:s målsättning att nå ökad tillväxt inom vattenbruket och att minska den administrativa bördan inom näringsgrenen. Under innevarande finansieringsperiod är merparten av stödet för vattenbruk (tot. 11,1 miljoner euro) bundet till investeringar i anläggningar för recirkulerande vattenbruk. Avsikten är att under den inkommande perioden 2014—2020 stödja framför allt investeringar i hållbar tillväxt och samtidigt också främja odling på öppet hav. Fiskodling på öppet hav är relativt nytt och utvecklingen har bara börjat. Branschen behöver därför särskilt stöd.

EU:s finansiering av den integrerade havspolitikerna är en helt ny stödform. Även om de 4 miljoner euro som avsatts för den integrerade havspolitikerna 2014—2020 endast är en liten del av havs- och fiskerifondens hela anslag på 74 miljoner euro, så kommer det att i mycket hög grad underlätta det nationella genomförandet av EU:s ramdirektiv om en marin strategi. Utskottet konstaterar att man redan nu kan urskilja och identifiera ett flertal åtgärder som kan främjas genom projekt som anknyter till den integrerade havspolitikerna. Det föreslagna beslutsförfarandet, enligt vilket de ministerier som verkställer havspolitikerna kommer överens om en dispositionsplan

och statsrådets kansli har en särskild roll i de fall där enhälliga beslut inte kunnat nås, pekar enligt utskottet i rätt riktning. Det är synnerligen viktigt att dispositionsplanen för den integrerade havspolitikerna bereds i nära samarbete mellan de ministerier som svarar för havspolitikerna.

Enligt 13 § i lagförslaget kan vederlagsfritt arbete för projektet eller vederlagsfri överlåtelse av en produktionsinsats till projektet godkännas som en del av projektets privata finansiering. Utskottet betonar i detta sammanhang särskilt att också en företagares eget arbete alltid har ett pris. Det kan fastställas som en alternativkostnad, i och med att den arbetsinsats företagaren lägger ned på projektet innebär ett avräck för den normala, inkomstbringande företagsverksamheten. Utifrån en sådan bedömning har det pris för eget arbete som tillämpades under perioden 2007—2013 inte helt motsvarat den faktiska kostnadsnivån. Det är viktigt att detta beaktas när det bestäms närmare om värdet av eget arbete för programperioden 2014—2020.

Lagförslagets 21 § rör bland annat fiskeaktionsgruppernas verksamhet. Under sakkunnigutfrågningen har det kommit fram att fiskeaktionsgruppernas verksamhetsprinciper under perioden 2007—2013 var varierande och att det behövs en harmonisering. Fiskeaktionsgrupperna ska organiseras så att enhetlig praxis tillämpas överallt i landet.

Enligt 35 § 2 mom. kan den revisionsmyndighet som avses i 6 § bemyndiga Landsbygdsverket eller en annan myndighet som har den sakkunskap som behövs för att utföra de inspektioner som avses i den föreslagna lagen eller en oberoende revisor att granska de åtgärder som en stödmottagare har genomfört samt förfarandena i anknytning till beviljande av stöd i enlighet med en revisionsstrategi som revisionsmyndigheten har utarbetat. Utskottet ser det som nödvändigt att de behöriga myndigheterna framgår entydigt av lagen. Hänvisningen till en annan myndighet är därför onödig och utskottet föreslår i detaljmotiven att den slopas.

Ett centralt dokument med tanke på det nationella genomförandet av EU:s havs- och fiskerifond är det nationella operativa programmet, där

de åtgärder som stöds nationellt definieras närmare. Utskottet understryker att syftet med det operativa programmet måste vara att förbättra förutsättningarna för fiskerinäringen och stärka dess konkurrenskraft. Fiskerinäringen bör utvecklas utifrån kravet på miljöinsatser och hållbara fiskbestånd.

Utskottet framhåller att det är nödvändigt att ur havs- och fiskerifonden ersätta sälarnas fångstskador. Gråsälsstammen i Östersjön växer fortsatt och de skador som sälarna orsakar fiskerinäringen är stora. Fångstredskap förstörs och fångster går förlorade. I dagsläget är sälen den största enskilda faktorn som försvårar fisket vid kusten och i skärgården. För att dämpa tillväxten av bestånden bör därför säljakten utökas utifrån principen om hållbart nyttjande.

Enligt förordningen om havs- och fiskerifonden kan stöd i princip beviljas för iståndsättning. Genom iståndsättning kan vandringsfisk återföras till vattendrag där de försvunnit eller alternativt svaga bestånd stärkas. Utskottet ser det som viktigt att fondens nationella operativa program beaktar den av statsrådet godkända nationella strategin för fiskvägar och den nationella lax- och havsöringsstrategin för Östersjöområdet 2020 och de mål som satts upp för dessa.

Detaljmotivering

35 §. *Inspektionsrätt*. Paragrafens 2 mom. handlar om revisionsmyndighetens rätt att bemyndiga Landsbygdsverket, en annan myndighet eller en oberoende revisor att utföra granskningar i enlighet med en revisionsstrategi. Utskottet ser det som nödvändigt att den myndighet på vilken revisionsmyndigheten kan överföra rätten att granska de åtgärder som en stödmottagare har genomfört samt förfarandena i anknytning till beviljande av stöd framgår direkt i lagen. Ut-

skottet föreslår därför att 35 § 2 mom. i lagförslag 1 ändras så att omnämmandet av en annan myndighet stryks. Revisionsmyndigheten kan alltså enligt bemyndiga Landsbygdsverket eller en oberoende revisor att granska de åtgärder som en stödmottagare har genomfört samt förfarandena i anknytning till beviljande av stöd i enlighet med en granskningsstrategi som revisionsmyndigheten har utarbetat.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 2 utan ändringar och

godkänner lagförslag 1 enligt propositionen men 35 § med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

35 §

Inspektionsrätt

(1 mom. som i RP)

Den revisionsmyndighet som avses i 6 § kan bemyndiga Landsbygdsverket eller (*utesl.*) en oberoende revisor att granska de åtgärder som en stödmottagare har genomfört samt förfarandena i anknytning till beviljande av stöd i enlighet med en revisionsstrategi som revisionsmyndigheten har utarbetat. Revisorn ska vara en i revisionslagen (459/2007) eller i lagen om revisorer inom den offentliga förvaltningen och ekonomin (467/1999) avsedd godkänd revisionssammanslutning. Revisionssammanslutningen ska utse en ansvarig revisor för revisionen.

Helsingfors den 4 november 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
vordf. Lauri Heikkilä /saf
medl. Heikki Autto /saml
Reijo Hongisto /saf
Anne Kalmari /cent
Timo V. Korhonen /cent

Pirkko Mattila /saf
Jari Myllykoski /vänst
Mats Nylund /sv
Janne Sankelo /saml
Katja Taimela /sd
ers. Eero Suutari /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Jaakko Autio.